

'הכאת המן בקריאת המגילה'

תמחה את זכר עמלק

מנהג ישראל מקדמת דנא, להכות ולהרעיש בעת הזכרת המן בקריאת המגילה, כלשון ה"רמ"א (סימן תרצ סעיף יז) "ומזה נשתרבב המנהג שמכים המן כשקורים המגילה בבית הכנסת, ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחנם הוקבעו". במאמר שלפנינו, נחקור מה מקורו ושוורש המנהג, והוראת גדולי ישראל לדורותיהם.

מחיקה שם וצורת המן

מחייט עמלק: המנהג הכאת המן מופיע כבר בספרי הראשונים. **הירושלמי** (פרק ד הלכה ז) כתב להזכיר אחרי קריאת המגילה 'ארור המן וארורה זרש' משום (משלי פרק י פסוק ז) 'וְשֵׁם וְשָׁעִים יִרְקַב'. וכתב **האבודרהם** (הלכות פורים), בשם **אבן הירחי** (ספר המנהגי חלק א הלכות מגילה עמוד רמב רמג), וכן כתב **בארחות חיים** (חלק א הלכות מגלה ופורים אות מא), כפי שהובא **בבית יוסף** (סימן תרצ). ונפסק **ברמ"א** (סימן תרצ סעיף יז), מנהג התינוקות בצרפת ובפרובינצא לקחת אבנים חלקות לצור צורת המן או כותבים עליו המן, וכשהקורא את המגילה מזכיר המן, מקישים את האבנים זו על זו כדי שימחה שמו, על שם **הפסוק** (משלי פרק י, ז) 'וְשֵׁם וְשָׁעִים יִרְקַב'.

וכדברי **המדרש** על **הפסוקים**, מְחָה אֶמְלָךְ אֶת זֶכְרְ עִמְלָק (שמות יז, יד). **תמחה** אֶת זֶכְרְ עִמְלָק (דברים כה יט) אפילו מעל העצים והאבנים. ופירש שם **רש"י** (סוף פרשת כי תצא דברים כה יט) תמחה את זכר עמלק - מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה (שמואל א' טו ג). שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה, לומר בהמה זו משל עמלק היתה.

בספר **קב הישר** (סוף פרק צט) בשם הרה"ק **רבי העשיל מקראקא** זיע"א, שהיה נוהג כשהיה רוצה לנסות את הקולמוס היה כותב שם 'עמלק' או שם 'המן' וזרש' ואחר כך היה מוחק את שמם כדי לקיים את מצות עשה של מחה

משיב כהלכה

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה!

הפרס השבועי: 100 ₪

שאלה: האם צריך להגעיל כלים חדשים, שמא נכנס בכלי בליעות אסורות בשעת הייצור במפעל, או לא צריך להגעיל?

ב'טבילת כלים' הכללים ברורים, כלי ישראל לא טעון טבילה, כלי עכו"ם טעונים טבילה, אבל לגבי הגעלה צריך לברר, האם כל כלי חדש בחזקת איסור עד שיגעילנו מחשש שמא נכנס בליעות אסורות בכלי בשעת הייצור במפעל, או שלא צריך לחוש לכך.

אם נניח שצריך הגעלה, מה הדין כאשר השתמש בכלי חדש ללא הגעלה, האם צריך כעת להגעיל את הכלי, או שרק השימוש הראשון בחשש איסור?

תשובות ניתן להעביר עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה).
בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד) באחת האפשרויות הבאות:

- בטלפון 02-5377085 - שלוחה 4
- בעמודות 'זורים פלוס', קופת 'עומק הפשוט'
- תיבת 'עומק הפשוט' בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים
- במקס מספר 1532-6507823
- במייל 5047867@gmail.com
- (המגרלה על דעת רבני המכון)

המדור השבועי נודב על ידי ידידינו הרב **בנציון רטר שליט"א** להצלחה וברכה בכל העניינים

שם הזוכה בהגרלת הגיליון הקודם (207) על סך 100 ₪ **הבחור החשוב יוסף הירש הי"ו בני ברק**

לזכרון עולם בהיכל ד'

זכות הופעת הגיליון לעילוי נשמת האשה החשובה והצדקנית מרת חנה גולדה חשין ע"ה אלמנת הגאון הצדיק רבי יהושע לייב חשין זצ"ל בת הרה"ג רבי יואל יעקב רוטמן זצ"ל נלב"ע ה' אדר ב' תשע"ט ט.נ.צ.ב.ה. הונצח על ידי צאצאיה שיחיו

לתרומות והנצחות
חיגו עכשיו 02-5377085
שלוחה 8

תמחה את זכר עמלק אפילו מעל העצים והאבנים.

הכאה בהזכרת המן ואשתו ובניו

הכות הרשע: המנהג המקורי היה לכתוב שם או דמות המן ולמחותו, בהמשך הונהג להכות בהזכרת שם המן אף בלי מחיית שמו, כלשון הרמ"א; ומזה נשתרבו המנהג שמכים המן כשקורים המגילה בבית הכנסת, ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחנם הוקבעו. **בשבלי הלקט** (ענין פורים אות ר), הובא **בתניא רבתי** (לרבי יחיאל ב"ר יקותיאל הרופא), בשם **רבינו שלמה זצ"ל**, יש מקומות שאומרים אחרי ברכת המגילה שלאחריה פיוט 'אשר הניא', ואומרים 'ברוך מודכי ברובה אסתר ארור המן ארורה דרש', ומכים ברגליהם או אבן על אבן ומשברים קדירות כשמעם שבר המן וזרש.

בספר הלבוש (לבוש החור הלכות פורים סימן תרצ סעיף יז) הוסיף העצם הדפיקה שהתינוקות נוהגים לנקש כששומעים את שם המן, לקיים את הפסוק וְשֵׁם יְרֻשְׁעִים יִרְקַב (משלי פרק י פסוק ז), והפסוק מַחֵה אֶת זֵכְרָם עֲמֻלָּק (שמות יז, יד). ויש לכך רמז מלשון הפסוק (דברים פרק כה פסוק ב) וְהָיָה אִם-גַּם-בְּיַד הַכּוֹתֵם הַרְשָׁעִי, סופי תיבות של - והיה אם בן - 'המן', ועל זה מסיים הפסוק 'הכות הרשע' שצריך להכותו, והוסיף הלבוש 'יש לכתוב שם המן על העצים שמקישים בהם ובכך ימחק שמו'.

חשיבות המנהג, כותב בנחרצות **בשו"ת פרי השדה** (חלק ג סימן מב) ולא לחינם הופיע רוח הקודש בבית מדרשו של הרמ"א. שכאן הוא המקום היחידי שסיים הרמ"א 'ואין לבטל שום מנהג', כי ידוע שכל מחבר אשר כוונתו לשם שמים, רוח ד' דבר כפיו, ובפרט אדונינו הרמ"א אשר כל בית ישראל נשען עליו, וידע שהרבה ילעגו על מנהג הכאת המן, והזהיר במזהרה כפולה ומכופלת שלא לבטל המנהג. לפי זה דחה שם בפרי השדה, את טענת השואל לבטל המנהג, שיש הנמנעים לבוא לבית הכנסת כי הכאת המן מפריע להם לשמוע את המגילה, והסיק שאין להם כח לעכב על הנוהגים במנהג הקדום שהובא ברמ"א.

מי מכה: ברוב הראשונים הוזכר שמנהג התינוקות להכות את המן, ויש שהזכירו שכל הציבור גם הגדולים מכים את המן. וכתב **המגן אברהם** (סימן תרצ ס"ק כא) בשם **הלבוש** שהגדולים אומרים 'שם רשעים ירקב', והתינוקות מכים. וכתב **השער הציון** (סימן תרצ ס"ק נט) שלא יאמר כן, אף אם נניח שלא נחשב הפסק כי הוא מענינו של יום, אך יכול לצמוח קלקול שיפסיד שמיעת התיבות מהקורא, ולא יצא בקריאת המגילה.

טעמים נוספים בהכאת המן

קול רעש גדול: טעם נוסף כותב **החיד"א** (בספרו **מחזיק ברכה** קונטרס אחרון סימן תרפז עמוד קלו), הטעם שנהגו לעשות רעש ופרסום גדול בהכאת המן,

ותבקע הארץ לקולם, ומיני שחוק, כי ראו חכמינו אורך הגלות המר הזה, ושואו יקום מלך שירצה לגזור כגזירת המן, לכן נהיגו פרסום ושמחה ברחובות ובשווקים למען ישמעו קול רעש גדול ודברים משונים, וישאלו מה ראו על ככה ויודיעו לגויים ענין המן ויקחו מוסר. וזה כוונת בשיר **הראב"ע** 'שומעי דבר בן המדת תיפול עליהם אימתה'.

מרגישים ההכאות: דבר מופלא כותב בעל **השבט מוסר** (בספרו **מדרש אליהו** ביאור מגילת אסתר), ובספר **רוח חיים למהרח"ח פלאג"ז** צ"ל (סימן תרצ"ו סק"ט), ובכף החיים (סימן תרצ ס"ק קח), וקבלתי דכשמכין המן כשמזכירין שמו ושם אשתו ובניו, עושה הקב"ה שירגישו ההכאות כדי שיקבלו צער, יען שכל הבאים לעולם נחשב כאילו בימיהם נעשה הנס, לפי שאם נתקיים עצתו לא היו באים לעולם, לכן כל הבא לעולם צריך לצער, ולכן עושה הקב"ה שירגישו ההכאות שמכים בהזכרת שמו.

וכן מובא בשם **רבי יהודה החסיד** (כתב יד שחיבר תלמיד של רבי אלעזר מנרמייזא בעל הרוקח ונדפס ב'אסופות' צה.), בזה הלשון: 'פעם אחת שאל הגמון מרנשבורג את רבי יהודה החסיד, 'למה אתם דופקים על הכתלים כשאתם מזכירים את המן?' אמר לו 'כל כך דפיקות שאנו דופקים, השדים דופקים לו בגיהנום'. אמר לו 'מנא לך?' 'בא ואראך'. הלך עמו והראהו בפתח גיהנום, וראה שהיכוהו. פתח אותו. הגמון ואמר: 'אם הייתי אצלכם, הייתי מסייע לכם להכותו'.

ההכרח לא יגונה: טעם מיוחד כותב **החתם סופר** (שו"ת חתם סופר או"ח סימן נא, יו"ד סימן קצא, ובהגהות חתם סופר על השו"ע), וביתר ביאור בספר **מילי דאבות** (לרבי ישראל דוד מרגליות יפה, בשם רבו החתם סופר), ונראה לי הטעם להרעיש ולבלבל אוזן השומעים שלא ישמעו שם זה המחוי האגני. כלומר שההכאה בא להראות, שאין אנחנו רוצים לשמוע שמו כלל, אבל מה נעשה שההכרח לשמוע שמו למען סיפור המגילה.

באיזה מקומות מכים את המן

ארור המן: מנהגים שונים נאמרו בזמן ההכאה. בספר **שבלי הלקט** כתב, שמכים את המן אחרי קריאת המגילה בברכת 'אשר הניא', כאשר אומרים 'ארור המן וארורה זרש'.

כל המן שבמגילה: פשוט לשון **האבודרהם** בשם **אבן הירחי**, שנפסק **ברמ"א**, שהיו מכים כל פעם שהזכיר הקורא שם המן, וכן הובא **במקור חיים** (לבעל החוות יאיר בהגהותיו על השו"ע סימן תרצ סעיף יז), שראה המון ונשים שדורסים בכח ברגל על הארץ כשמזכירים המן. וכן הביא **הבן איש חי** (שנה ראשונה פרשת תצוה הלכות פורים אות י) **ההמשנה ברורה** (סימן תרצ ס"ק נ) בשם **היעב"ץ** (סידור רבי יעקב עמדין הוצאת אשכול חלק ב עמוד תעב) שאביו בעל **החכם צבי** היה מכה ברגלו וטופח בסנדלו כשמזכיר שם המן בקריאת המגילה.

גימטריה נפלאה כתב בספר **מטעמים** (עמוד קמב

טעם הנוהגים שלא להכות בהמן

טעם המבטלים: יש פוסקים שכתבו נגד מנהג הכות המן. **המשנה ברורה** (סימן תרצ"ק נט) מביא את הנוהגים להכות, ומוסיף **שמהרי"ל** (הלכות מגילה סימן יב) לא היה חושש להכות המן, [למרות שבכל המנהגים דעת **המהרי"ל** (מנהגים הלכות יום כיפור אות יא) שאין לשנות מנהג המקום בשום ענין אפילו בניגונים שאין מורגלים שם], **והפרי מגדים** (אשל אברהם סימן תרצ"ק כא) כתב דיצא שזכרם בהפסדו שמבלבלים הרבה. והביא **בשער הציון** (ס"ק נז) בשם **הפרי מגדים** שגם אם השליח ציבור ישתוק בזמן ההכאה, עדיין אינו נכון כי אסור לכתחילה להפסיק יותר מכדי נשימה, כיון שנקראת אגרת.

ומזהיר **המשנה ברורה** (סימן תרצ"ק ס) שהחזן ישתוק בשעה שמכים את המן, שהשומעים לא יחסירו אפילו תיבה אחת, ומפני שמצוי לקוללים שהנערים מכים כמה פעמים כשחוזר לקרות, לכן נכון מאוד שיחזיק חושם בידו, וכל תיבה שלא ישמע מן החזן יקרא מן החושם.

בשו"ע (סימן תרפט סעיף ו) מנהג טוב להביא קטנים וקטנות לשמוע מקרא מגילה. וכתב **המשנ"ב** (סימן תרפט ס"ק יח) שכיום נהפוך הוא שהילדים לא מגיעים כדי לשמוע את המגילה רק לדפוק את המן ולא מתקיים בזה מצות חינוך, ומבלבלים את דעת השומעים, וחוב על האבא להשגיח על הילד שישמע היטב את המגילה, וכשיגיע הקורא להמן האגגי יכה כמנהגו, ועיקר הגעת התינוק לבית הכנסת יהיה לקריאת המגילה. מסביר **הביאור הלכה** (ד"ה מנהג טוב) שכוונת השו"ע להביא קטנים שהגיעו לחינוך, שמצד מצות חינוך היה מספיק לשמוע בבית, ובכדי לפרסם הנס כותב השו"ע שיביאם לבית הכנסת, אבל לא יביא לבית כנסת קטנים ביותר שרק מבלבלים את השומעים.

וכתב בספר **יפה ללב** (לבנו של הגר"ח פלאגי, סימן תרץ ס"ק טו) שאין להכות את המן מכמה טעמים, משום קלות ראש בבית הכנסת (טעם זה הובא גם בספר **שלמי חגיגה**), ועוד שמכים על רצפת וכותל בית הכנסת, ומשחית את הספסלים וכותלי בית הכנסת ועוברים על לא תעשון **כְּפִן לְה' אֱלֹהֵיכֶם** (דברים יב ד), ועוד שיכולים להגיע לידי סכנה שמא ישול בהרצל מן העץ ומצא את רעהו, ועוד שיש חשש איבה מפני אימת המלכות.

משיב כהלכה

לגבי השאלה כאשר חלק מהציבור דורשים שלא ירעישו בהמן, ולכל היותר לדפוק מעט ברגל, כי מפריע בשמיעת המגילה, וגם ממחרים למצוות היום. וחלק מהציבור רוצים להרעיש כמה שיותר לקיים בהידור מחיית עמלק ושמחת פורים, מי צודק?

התשובה היא, שאי אפשר למחות ביד הנוהגים להכות את המן כדברי הרמ"א, (ואף שהנהגה שלא להרעיש

אותיות וז), שכתוב במגילה חמישים וארבע פעמים המן, ובא הרמז - מחה בגימטריה 54 עם הכולל - שחמישים וארבע פעמים תמחה אותו. עוד רמז נחמד: "מחה אמותה" בגימטריה זה המן.

בני המן: והוסיפו **בבית יוסף**, ובכפ החיים (סימן תרצ"ק ס"ק צו קח), שהיו מכים גם כאשר מזכירים את בניו של המן.

המן הראשון והאחרון: **הבן איש חי** מעיד על עצמו, שהוא רגיל להכות עם הרגלים, כשקראו את המן הראשון (פרק ג פסוק א) **גַּדְל הַמֶּלֶךְ אֶחָשְׁדָּרְוֹשׁ אֶת הַמֶּן**, והמן האחרון (פרק ט פסוק כד) **כִּי הָמֵן בֶּן הַמִּדְיָא הָאֲגָגִי צָרַר כָּל הַיְהוּדִים**.

יפני הַיְהוּדִים: בספר **מנהגות וורמייזא** (עמוד רכא) כתוב שהתינוקות מכים כאשר הקורא אומר (פרק ט פסוק ה) **וַיִּכְּנוּ הַיְהוּדִים כָּל אֲבֵיהֶם** עד (פרק ט פסוק י) **עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הַמֶּן**, וטעם המנהג שכותבים על העץ שמכים בו שם המן ונמחק בהקשת העצים, ועוד שהתינוקות לא ישנו, שגם הם חייבים בקריאת המגילה.

רק במפתחו: כתב **בעמק ברכה** (לאבי השל"ה דיני פורים) שאין להכות אלא דווקא במפתח המן ותו לא. וכן מביא בספר **שלמי חגיגה** (לרבי ישראל יעקב אלגאזי, מהדורת אהבת שלום דיני קריאת מגילת אסתר עמוד שלו אות יג) שגדולי ישראל לא חששו למנהג להכות בהמן, ואפילו מחו על כך, שלא ינהגו קלות ראש בבית הכנסת. ומה שכתב הבית יוסף שאין לבטל שום מנהג, זה רק על המנהג הקדום להכות המן דווקא בענין מפלתו, ולא כאשר תעלולים עוללו למו, להכות המן בכל מקום שנזכר.

וכתב בספר **כתר שם טוב** (גאגין חלק ב עמוד תקמב אות יא) מנהג בני ישראל גדולים וקטנים להכות בפטישים, כשהשו"ץ אומר תיבות (פרק ז פסוק ו) **הָמֵן הָרַע הָזֶה**, וכן כשמזכיר רשימת בני המן, וכשאומר 'ארור המן'.

המן האגגי: ובספר **עיתים לבניה** (לרבי יוסף גינצבורג עמוד קיט) שנוהגים להכות כאשר נזכר שמו ושם אביו **הָמֵן בֶּן הַמִּדְיָא הָאֲגָגִי** (פרק ג פסוק א, פרק ח פסוק ה, פרק ט פסוק י, פרק ט פסוק כד), **הָמֵן הָאֲגָגִי** (פרק ח פסוק ג), ומן הראוי לא להרעיש אלא בזכרון שמו ושם אביו ומשפחתו, כנהוג בהילות לטיא ורייסיין, ולא ברעש ד'.

הועיד הג"ר **יעקב ישראל הכהן ביימוס** שליט"א שמנהג המשגיח דישיבת כנסת חזקיהו בכפר חסידים **הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל**, להכות רק בהמן בן המדתא האגגי צורר היהודים, (פרק ג פסוק י פרק ט פסוק כד). כנראה טעמו, מאחר שמיעט בהכאת המן, לכן בחר להכות במקום שבו מוזכר רשעות המן עם כל התארים הרעים, המן-האגגי-צורר היהודים.

עדכוני הלכה

לחיים... לחיים...

אכשר דרא ומצויים בשוק שיש משקאות חריפים, שמיוצרים תחת השגחה מהודרת, ומופיע עליהם חותמת כשרות למהדרין.

ישנם אנשים שסבורים ש'כל המשקאות החריפים לא צריכים הכשר', ושתיים מכל הבא ליד, אף ללא הכשר בכלל.

בשיחה עם מומחי כשרות הם קובעים: יש משקאות חריפים ממותגים מסוימים שלא טעוניהם הכשר ואין בהם בעיה, אבל מאידך ישנם

הרבה משקאות חריפים ללא חותמת כשרות שמצוי בהם הרבה שאלות חמורות, ואסור לשתותם מכמה חששות, כמו למשל, תערובת יין נסך כאשר משהיה את המשקה בחביות של 'סתם יינם', ויסקי בבעלות ישראל שעבר עליו הפסח, ליקר שמעורבו בו מרכיבים לא כשרים, ועוד.

כלל זה יהיה נקוט בידך, אין לשתות משקה חריף, אלא לאחר בירור יסודי על כשרות המוצר, ובמשקה שיש בו רכיבים של חמץ, יש לוודא שלא היה בשותפות ישראל בפסח, מחשש חמץ שעבר עליו הפסח.

לרגל ימי הפורים, הוקם קו מיוחד לבירור רמת הכשרות, במגוון סוגי המשקאות החריפים מוקד 'הילכתא' 02-5350535 סלוחה 9.

לו על מי לסמוך, ואם מפריע לו הרעש יכול לארגן מנין מיוחד ששם לא דופקים). אבל אסור להרעיש כאשר החזן כבר ממשיר לקרוא. ואסור לפוצץ חומר נפץ מסוכן, מפני הסכנה, ועוד שמפריע לשומעים.

מקורות: יישר כח להג"ר גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על החידושים הנפלאים בספרו 'פרדס יוסף החדש' על פורים, והרבה מהדברים בגליון זה מקורם שם. ולהג"ר

גדלי' אבערלאנדער
שליט"א בעל מחבר ספר פדיון הבן כהלכתו, על מאמרו המקיף בנושא 'הכאת המן' פורסם בקובץ אור ישראל מאנסי (קובץ יט עמודים צח-קי).

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **מחיית המן:** המנהג מתקופת הראשונים, לכתוב שם המן או צורתו ולמחות שמו כאשר מזכירים המן בקריאת המגילה, לקיים מצות וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקַב וּמִצַּת 'מחיית עמלק' אפילו מעל העצים והאבנים.
- ב. **הכאת המן:** מזה נשתרבו המנהג להכות המן בקריאת המגילה (גם בלי מחית שמו) 'ואין לבטל שום מנהג או ללעוג עליו, כי לא לחנם הוקבעו'.
- ג. **טעמים נוספים:** שמא יקום מלך שירצה לגזור גזירות כהמן, לכן מפרסמים מפלת המן שישמעו ויקחו מוסר. המן ואשתו ובניו מרגישים צער בשעת ההכאה. להראות שאין אנו רוצים לשמוע שמו של המן.
- ד. **זמן ההכאה:** מנהגים שונים בזמן ההכאה - בכל פעם שמזכיר הבעל קורא שמו של המן. גם כשמזכיר שם בניו. רק כשאומרים וַיִּפֹּ הַיְהוּדִים בְּכַל־אֵיבָיהֶם. רק במפלת המן. כאשר מזכירים שמו ושם אביו (פרק ג, א / פרק ג, ג, י / פרק ח, ה / פרק ט, י / פרק ט, כד). רק בהמן הראשון והאחרון, רק בהמן בן המדתא צנור היהודים.
- ה. **הכאה במי:** יש שכתבו שרק התינוקות מכים, יש שכתבו גם הגדולים, יש שכתבו שהגדולים אומרים 'שם רשעים ירקב' והתינוקות מכים.
- ו. **לא להכות:** יש אומרים שלא להכות את המן מכמה טעמים, מבלבלים הרבה. הפסק מרובה בין התיבות. קלות ראש בבית הכנסת. משחיתים ספסלי ורצפת בית הכנסת ועוברים על לא תעשון כן לד' אלקיכם. יכולים לבוא לידי סכנה. חשש איבה מאימת המלכות.

נושא הגליון הבא:

האם צריך להגעיל כלים חדשים?

הגליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות הנצחה לע"ג, לרפו"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס

'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

גליון שבועי

שיעורים וימי עיון

מוקד למענה הלכתי

בירור הלכה אקטואליים

קו הילכתא

חוברות הדרכה

מוקד הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי

קו הילכתא

02-5377-085

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום לגרלות, ועוד...

5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823